

Звіт
про результати публічного обговорення проєкту наказу
Державної авіаційної служби України
«Про затвердження Авіаційних правил України «Організація повітряного руху»
05 серпня 2021 року

05 серпня 2021 року Державна авіаційна служба України у формі електронних консультацій провела громадське обговорення проєкту наказу Державної авіаційної служби України «Про затвердження Авіаційних правил України «Організація повітряного руху» метою якого є приведення нормативно-правових актів з питань організації використання повітряного простору України та повітряного простору над відкритим морем, де відповідальність за обслуговування повітряного руху міжнародними договорами України покладена на Україну, у відповідність із вимогами стандартів та рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО) та документів Європейської організації з безпеки аеронавігації (Євроконтроль) шляхом оновлення та адаптації правил та процедур організації та надання обслуговування повітряного руху цивільної авіації в Україні відповідно до Правил аеронавігаційного обслуговування «Організація повітряного руху» ІСАО.

В результаті обговорення учасники представили свої пропозиції щодо перегляду деяких положень проєкту Авіаційних правил.

Результати опрацьованих пропозицій наведено у таблиці нижче.

№ пункту проєкту	Положення проєкту	Пропозиції зацікавлених сторін	Враховано/не враховано
Провайдер аеронавігаційного обслуговування.			
Пункт 4 проєкту наказу	4. Цей наказ набирає чинності з 04 листопада 2021 року, але не раніше дня його офіційного опублікування.	4. Цей наказ набирає чинності через шість місяців з дня його офіційного опублікування.	Враховано.
XI.1.6.5)	Повідомлення про інцидент, пов'язаний із повітряним рухом (FF).	Повідомлення щодо звітів про інциденти, які виникли під час повітряного руху(FF).	Враховано.
XI.2.13.1)	назву організації або ідентифікацію відповідного ПС вказують на початку тексту;	назву організації або пізнавальний індекс відповідного ПС вказують на початку тексту;	Не враховано.
XI.3.9	За винятком випадків, передбачених у пункті 11 цієї глави, сповіщенням про політ є повідомлення FPL, що містить всі відповідні дані ОПР або повідомлення щодо розрахункових даних, яке містить запропоновані умови передачі. Повідомлення щодо розрахункових даних	Сповідненням про політ є повідомлення FPL, що містить всі відповідні дані ОПР або повідомлення щодо розрахункових даних, яке містить запропоновані умови передачі. Повідомлення щодо розрахункових даних використовують у разі, якщо оновлені дані основного плану польоту	Враховано.

	використовують у разі, якщо оновлені дані основного плану польоту вже доступні для органу, що приймає контроль, тобто повідомлення FPL та відповідне(і) повідомлення про його оновлення вже відправлені органом, що передає контроль.	вже доступні для органу, що приймає контроль, тобто повідомлення FPL та відповідне(і) повідомлення про його оновлення вже відправлені органом, що передає контроль.	
XI.3.9	Якщо необхідно отримати дані FPL або SPL, повідомлення, яке містить такий запит, адресують органу ОПП, який вірогідніше за все має доступ до необхідних даних. Інформація щодо органів ОПП, до яких такий запит може бути надісланий, зазначена у пунктах 2-3 глави 7 цього розділу. При наявності даних, що запитують, орган ОПП передає повідомлення FPL або повідомлення SPL.	Видалити пункт.	Враховано.
XI.3.17	Якщо необхідно отримати дані FPL або SPL, повідомлення, яке містить такий запит, адресують органу ОПП, який вірогідніше за все має доступ до необхідних даних. Інформація щодо органів ОПП, до яких такий запит може бути надісланий, зазначена у пунктах 2-3 глави 7 цього розділу. При наявності даних, що запитують, орган ОПП передає повідомлення FPL або повідомлення SPL.	Видалити пункт.	Враховано.
XI.4.5	Якщо наступний орган ОПП ще не одержав дані плану польоту тому що він отримав повідомлення щодо поточного плану	Видалити пункт.	Враховано.

	польоту в рамках процедури координації, тоді повідомлення RCF та повідомлення щодо поточного плану польоту (CPL) передається до цього органу ОПП. у свою чергу, цей орган ОПП має передати повідомлення RCF та повідомлення CPL до наступного органу ОПП.		
XI.5	Повідомлення щодо руху.	Повідомлення щодо руху та управління.	Враховано.
XI.5.4.4)	там де було погоджено використання повідомлень CPL, але де потрібна інформація для раннього планування потоку трафіку за межами зони IFPS, повідомлення FPL має передаватись у відповідні РДЦ;	Видалити пункт.	Враховано.
XI.5.8	Повідомлення FPL, які можуть підпадати під дію заходів ATFM мають бути передані не менше ніж за 3 год до ЕОВТ.	Видалити пункт.	Враховано.
XI.5.9	Будь-які зміни ЕОВТ більше ніж на 15 хв мають бути передані експлуатантом або, на підставі інформації, що отримана від експлуатанта, органом ОПП, який обслуговує аеродром вильоту, усім одержувачам основних даних плану польоту.	Повідомлення DLA передається в тому випадку, коли виліт ПС, для якого були відправлені основні дані плану польоту (FPL або RPL) затримуються більш ніж на 30 хвилин після розрахункового часу прибирання колодок, що містяться в основних даних наданого плану польоту. Повідомлення DLA передається органами ОПП, який обслуговує аеродром вильоту, усім одержувачам основних даних польоту.	Враховано.
XI.5.10	При зміні ЕОВТ більше ніж на 15 хв пізніше часу, зазначеного в основних даних наданого плану польоту, надають	Видалити пункт.	Враховано.

	повідомлення DLA або CHG.		
XI.5.11	При зміні EOBТ більше ніж на 15 хв раніше часу, зазначеного в основних даних наданого плану польоту, наданий FPL відмінюють шляхом відправлення повідомлення CNL з поданням нового FPL із зазначенням нового EOBТ.	Видалити пункт.	Враховано.
XI.5.12	Повідомлення DLA надають при зміні EOBТ більше ніж на 15 хв пізніше часу, зазначеного в основних даних наданого плану польоту. Повідомлення DLA передають не пізніше EOBТ, коли про час затримки відомо, або протягом 10 хв після цього часу, коли затримка виникла непередбачено. Повідомлення DLA передається експлуатантом або, на підставі інформації, що отримана від експлуатанта, органом ОПР, який обслуговує аеродром вильоту, усім одержувачам основних даних польоту. Інформація щодо сповіщення про затримку відправлення ПС, для якого було передано повідомлення CPL наведено у пунктах 11-15 глави 6 цього розділу.	Видалити пункт.	Враховано.
XI.5.13	Повідомлення CHG передають в тому випадку, коли необхідно внести деякі зміни в основні дані плану польоту, які містяться у раніше переданих даних	Повідомлення CHG передають в тому випадку, коли необхідно внести деякі зміни в основні дані плану польоту, які містяться у раніше переданих даних FPL або	Враховано.

	<p>FPL або RPL.</p> <p>Повідомлення CHG передається тим одержувачам основних даних плану польоту, яких стосується ця зміна і яким не було надано відповідні змінені основні дані плану польоту.</p> <p>Інформація щодо сповіщення про зміну даних, що стосується координат, які містяться у попередньо переданому поточному плані польоту або в повідомленні щодо розрахункових даних наведено пунктах 11-15 глави 6 цього розділу.</p> <p>Повідомлення CHG не подають у разі зміни таких даних плану польоту: аеродром вильоту, аеродром призначення, ідентифікація ПС, розрахункова дата прибирання колодок. У цьому разі експлуатант відмінює поданий план польоту та подає новий FPL.</p>	<p>RPL. Повідомлення CHG передається тим одержувачам основних даних плану польоту, яких стосується ця зміна і яким не було надано відповідні змінені основні дані плану польоту.</p>	
XI.5.15	<p>Повідомлення DEP передається негайно після вильоту ПС, щодо якого раніше були розповсюджені основні дані плану польоту.</p> <p>Повідомлення DEP передає орган ОПР, що обслуговує даний аеродром вильоту, усім одержувачам основних даних плану польоту.</p> <p>Інформація щодо сповіщення про виліт ПС, по відношенню до якого передано повідомлення CPL наведено у пунктах 11-15 глави 6 цього розділу.</p>	<p>Повідомлення DEP передається негайно після вильоту ПС, щодо якого раніше були розповсюджені основні дані плану польоту.</p> <p>Повідомлення DEP передає орган ОПР, що обслуговує даний аеродром вильоту, усім одержувачам основних даних плану польоту.</p>	Враховано.

XI.5.16.2)	у разі посадки на запасному або іншому аеродромі: АДВ та ARO аеродрому призначення; ARO на аеродромі вильоту; РДЦ або ЦПІ, який відповідає за кожний РПІ (верхній РПІ), через який відповідно до плану польоту проходив би політ ПС, якби маршрут польоту не було змінено.	у разі посадки на запасному або іншому аеродромі: АДВ та ARO аеродрому призначення; ARO на аеродромі вильоту; РДЦ або ЦПІ, який відповідає за кожний РПІ (верхній РПІ), через який відповідно до плану польоту проходив би політ ПС, якби маршрут польоту не було змінено. ЦДС ЦА, Украероцентру, відповідному органу управління ПС ЗСУ;	Не враховано.
XI.5.17.1)	у разі посадки на аеродромі призначення: усім органам ОНР, що мали відношення до даного польоту в період відмови зв'язку;	у разі посадки на аеродромі призначення: усім органам ОНР, що мали відношення до даного польоту в період відмови зв'язку; усім іншим органам ОНР, які могли отримати інформацію про відмову зв'язку; ЦДС ЦА, Украероцентру, відповідному органу управління ПС ЗСУ;	Враховано (усім іншим органам ОНР, які могли отримати інформацію про відмову зв'язку); не враховано (ЦДС ЦА, Украероцентру, відповідному органу управління ПС ЗСУ).
XI.6.1	Положення, які визначають здійснення координації, містяться в розділі Х цих Авіаційних правил. Фразеологія, яку використовують при мовному зв'язку наведена в розділі 0 та у додатку 6 цих Авіаційних правил. Формат та компонування полів повідомлень з даними наведено у додатку 8 цих Авіаційних правил.	Положення, які визначають здійснення координації, містяться в розділі Х цих Авіаційних правил. Фразеологія, яку використовують при мовному зв'язку наведена в розділі XII та у додатку 6 цих Авіаційних правил. Формат та компонування полів повідомлень з даними наведено у додатку 8 цих Авіаційних правил.	Враховано.
XI.7.4	Повідомлення щодо додаткового плану польоту (SPL) має передаватися ARO аеродрому вильоту органам ОНР, які запитують додаткову інформацію, окрім тієї, що вже була передана в	Повідомлення щодо додаткового плану польоту (SPL) має передаватися ARO аеродрому вильоту органам ОНР, які запитують додаткову інформацію, окрім тієї, що вже була передана в повідомленні FPL. Якщо	Враховано.

	повідомленні CPL або FPL. Якщо таке повідомлення передають каналами авіаційного зв'язку, йому присвоюють такий самий індекс черговості, як і повідомленню щодо запиту.	таке повідомлення передають каналами авіаційного зв'язку, йому присвоюють такий самий індекс черговості, як і повідомленню щодо запиту.	
XI.8.3.1)	ідентифікація ПС;	пізнавальний індекс ПС;	Не враховано.
XI.8.9	ATFM в Україні забезпечує NM Євроконтролю в межах IFPS при підтримці FMP, розташованих у кожному РДЦ. Взаємодія між NM Євроконтролю, органами ОПР, FMP та експлуатантами ПС здійснюється з використанням повідомлень та відповідно до правил і процедур, розроблених NM Євроконтролю та викладених у Керівництвах NM Євроконтролю «ATFCM User's Manual», «ATFCM Operational Manual», «IFPS User's Manual».	Видалити текст.	Не враховано.
XI.8.10	10. До повідомлень ATFM, які надсилає NM до органів ОПР та експлуатантів належать: 1) повідомлення про призначення слоту (SAM); 2) повідомлення про перегляд слоту (SRM); 3) повідомлення про відміну слоту (SLC); 4) повідомлення про пропозицію поліпшення слоту (SIP); 5) повідомлення про тимчасове призупинення польоту (FLS); 6) повідомлення про пропозицію щодо зміни маршруту (RRP);	Видалити текст.	Не враховано.

	<p>7) повідомлення про припинення тимчасового призупинення польоту (DES);</p> <p>8) повідомлення щодо помилок (ERR);</p> <p>9) повідомлення, що належить до сповіщення про заходи ATFM (ANM);</p> <p>10) інформаційне повідомлення ATFM (AIM).</p>		
XI.8.11	<p>Повідомлення SAM призначене для того, щоб проінформувати експлуатанта і органи ОПР про призначення слоту унаслідок того, що до рейсу застосовуються заходи ATFM. Експлуатанти та органи ОПР повинні дотримуватися розрахованого часу зльоту (СТОТ), який указаний у повідомленні SAM.</p>	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.12	<p>12. Повідомлення SRM призначене для того, щоб проінформувати експлуатанта і органи ОПР про призначення переглянутого розрахованого часу зльоту (NEWСТОТ). Експлуатанти та органи ОПР повинні дотримуватися NEWСТОТ, який указаний в повідомленні SRM.</p>	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.13	<p>Повідомлення SLC призначене для доведення до експлуатанта і органів ОПР інформації про те, що рейс, який раніше отримав слот, більше не є об'єктом заходів ATFM. Якщо після отримання повідомлення SLC фактичне ЕОВТ відрізняється від ЕОВТ,</p>	Видалити текст.	Враховано.

	яке було вказане в оригінальному FPL, більше ніж на 15 хв, то експлуатант або орган ОПР повинен поновити ЕОВТ через відправлення DLA або CHG.		
XI.8.14	<p>Повідомлення SIP призначене для доведення до експлуатанта пропозиції поліпшити слот, пропонуючи новий розрахований час зльоту (NEWSTOT).</p> <p>У разі, якщо NM має можливість суттєво покращити СТОТ, то він пропонує таке покращання, використовуючи SIP.</p> <p>Після отримання SIP експлуатант або орган ОПР до часу, указанного як RESPBY, повинен:</p> <p>у випадку погодження із запропонованим NEWSTOT відправити SPA до NM;</p> <p>у випадку непогодження із запропонованим NEWSTOT відправити SRJ до NM.</p> <p>Якщо експлуатант або орган ОПР не відправить до NM ніякої відповіді на отриманий SIP до часу RESPBY, то чинним залишається попередній СТОТ, який був розрахований до отримання SIP.</p>	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.15	Повідомлення FLS призначене для доведення до експлуатанта і органу ОПР інформації про те, що відправлення рейсу призупинено і вказується причина або вимога для поновлення відправлення польоту.	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.16	Повідомлення RRP призначене для доведення	Видалити текст.	Враховано.

	<p>до експлуатанта пропозиції здійснити процедуру зміни маршруту, щоб скоротити затримку, яка виникла внаслідок призначення СТОТ.</p> <p>Якщо NM має можливість суттєво покращити СТОТ внаслідок зміни маршруту польоту, то він пропонує таке покращання, використовуючи RRP.</p> <p>Після отримання повідомлення RRP експлуатант до часу, вказаного як RESPBY, повинен:</p> <p>у випадку погодження із запропонованим NEWRTE направити CHG до NM;</p> <p>у випадку непогодження із запропонованим NEWRTE направити RJT до NM.</p>		
XI.8.17	<p>Повідомлення DES призначене для доведення до експлуатанта і органу ОПР інформації про те, що рейс, який призупинявся, перестає бути призупиненим.</p> <p>Якщо після отримання DES фактичне ЕОВТ відрізняється від ЕОВТ, яке було вказане в FPL більше ніж на 15 хв, то експлуатант або орган ОПР повинен поновити ЕОВТ шляхом відправлення DLA або CHG.</p>	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.18	<p>Повідомлення ERR вказує відправнику на те, що NM виявлено помилку в отриманому повідомленні і воно не може бути оброблено.</p> <p>При отриманні повідомлення ERR орган ОПР або експлуатант</p>	Видалити текст.	Враховано.

	повинен знайти та виправити помилку у вказаному повідомленні та надіслати виправлене повідомлення до CFMU повторно.		
XI.8.19	Повідомлення ANM використовують для сповіщення всіх користувачів про передбачуване введення заходів ATFM із зазначенням причини.	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.20	Повідомлення AIM використовують для надання користувачам інформації про будь-яку діяльність, яка може вплинути на виконання польотів. Текст викладається в довільній формі.	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.21	До повідомлень ATFM, які надсилають органи ОПП та експлуатанти до NM належать: 1) повідомлення про неможливість виконання призначеного слоту (SMM); 2) повідомлення про прийняття пропозиції поліпшення слоту (SPA); 3) повідомлення про запит повідомлення SIP (SWM); 4) повідомлення про запит на пряме поліпшення слоту (RFI); 5) повідомлення про підтвердження можливості виконання польоту (FCM); 6) повідомлення про відмову від запропонованої зміни маршруту (RJT); 7) повідомлення про відмову пропозиції поліпшення слоту (SRJ); 8) повідомлення про готовність, які	Видалити текст.	Враховано.

	відправляються тільки органом ОПП (REA).		
XI.8.22	Повідомлення SMM відправляє експлуатант або орган ОПП для того, щоб повідомити NM про те, що СТОТ, який вказаний в SAM, не може бути витримано і новий час прибирання колодок (NEWEOBT) невідомий.	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.23	Повідомлення SPA відправляє експлуатант або орган ОПП для того, щоб повідомити NM про прийняття пропозиції щодо поліпшення слоту (SIP).	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.24	Повідомлення SWM відправляє експлуатант або орган ОПП для того, щоб повідомити NM про те, що будь-яке поліпшення СТОТ буде прийнятним тільки з використанням процедури SIP, за умови, що рейс раніше перебував у статусі RFI.	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.25	Повідомлення RFI відправляє експлуатант або орган ОПП для того, щоб повідомити NM про те, що будь-яке поліпшення СТОТ буде прийнятним без використання процедури SIP, тільки із використанням SRM.	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.26	Повідомлення FCM подає експлуатант або орган ОПП для того, щоб повідомити NM про згоду виконати вимоги до NEWEOBT та/або RVR, указані в попередньому FLS.	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.27	Повідомлення RJT подає експлуатант або орган ОПП, щоб повідомити NM про відмову від пропозиції змінити	Видалити текст.	Враховано.

	маршрут (RRP не прийнятне).		
XI.8.28	Повідомлення SRJ подає експлуатант або орган ОНР для того, щоб повідомити NM про відмову від пропозиції на поліпшення СТОТ (SIP не прийнятне).	Видалити текст.	Враховано.
XI.8.29	Повідомлення REA подає орган ОНР за запитом ПС, за наявності слоту, щоб повідомити NM про те, що рейс готовий до зльоту раніше часу його дійсного ЕОВТ з урахуванням СТОТ і часу руління.	Видалити текст.	Враховано.
XI.9.3.1)	ідентифікація ПС, якому надають інформацію;	пізнавальний індекс ПС, якому надають інформацію;	Не враховано.
XI.9.4.1)	ідентифікація ПС, якому надають інформацію;	пізнавальний індекс ПС, якому надають інформацію;	Не враховано.
XV.6.7	ПС може розглядатися одночасно як ПС, що відхилилося від курсу, одним органом ОНР, і як неідентифіковане ПС – іншим органом ОНР. ПС, що відхилилося від курсу або неідентифіковане ПС можуть розглядатись як об'єкт незаконного втручання.	ПС може розглядатися одночасно як ПС, що відхилилося від курсу, одним органом ОНР, і як неідентифіковане ПС – іншим органом ОНР. ПС, що відхилилося від курсу або неідентифіковане ПС можуть розглядатись як об'єкт незаконного втручання відповідно до положень Додатку 11 «Air Traffic Services» ІСАО.	Не враховано.
XV.7.6)	інформувати органи ОНР суміжних РПІ, якщо стає очевидним, що в результаті відхилення від курсу ПС відхилилося у бік цих суміжних РПІ.	інформувати органи ОНР суміжних РПІ, якщо ПС відхилилося у бік цих суміжних РПІ.	Враховано.
XVI.1.1	Для забезпечення безпеки польотів Украероцентр має забезпечити органи ОНР відповідною інформацією щодо щоденного розподілу повітряного простору на тимчасовій основі, а	Для забезпечення безпеки польотів Украероцентр має забезпечити органи ОНР відповідною інформацією щодо щоденного розподілу повітряного простору на тимчасовій основі, а органи військового	Не враховано.

	<p>органи військового управління Збройних Сил України забезпечують відповідні органи ОНР безпосередньо або через оперативні органи об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху інформацією щодо проведення польотів державної авіації, коли це можливо, до проведення таких польотів та під час їх виконання.</p>	<p>управління Збройних Сил України забезпечують відповідні органи ОНР безпосередньо або через органи об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху інформацією щодо проведення польотів державної авіації, коли це можливо, до проведення таких польотів та під час їх виконання.</p>	
XVI.1.2	<p>У випадку необхідності, викликаній проведенням військової діяльності або надзвичайними обставинами, застосування скороченого мінімуму ешелонування між державними ПС органом ОНР можливо тільки за умови отримання письмового запиту від повноважного органу Збройних Сил України, підрозділів інших військових формувань та правоохоронних органів, під юрисдикцією якого знаходяться дані ПС. Такі скорочені мінімуми ешелонування дозволяється застосовувати тільки по відношенню до цих ПС. Процедури, що застосовуються до такого скорочення мінімумів ешелонування мають бути встановлені для органу ОНР відповідним провайдером послуг ОНР та відображені у відповідних інструкціях органу ОНР. У всіх інших випадках ешелонування цивільних та державних ПС органи</p>	<p>У випадку необхідності, викликаній проведенням військової діяльності або надзвичайними обставинами, застосування скороченого мінімуму ешелонування між ПС органом ОНР можливо тільки за умови отримання письмового запиту від повноважного органу Збройних Сил України, підрозділів інших військових формувань та правоохоронних органів, під юрисдикцією якого знаходяться дані ПС. Такі скорочені мінімуми ешелонування дозволяється застосовувати тільки по відношенню до цих ПС. Відповідний письмовий опис процедур, що у повної міри охоплюють застосування цього скорочення мінімумів ешелонування, повинна бути видана відповідним органом ОНР. У всіх інших випадках ешелонування цивільних та державних ПС органи ОНР здійснюють відповідно до вимог розділу XII АПУ «Загальні правила польотів у повітряному просторі</p>	Враховано.

	ОПР здійснюють відповідно до вимог розділу XII АПУ «Загальні правила польотів у повітряному просторі України», якщо це не порушує вимог цих Авіаційних правил.	України», якщо це не порушує вимог цих Авіаційних правил.	
XVI.1.3	<p>При виконанні польотів державної авіації, які проводяться в рамках проведення навчань, парадів, виконання групових польотів, польотів значних та/або нестандартних груп ПС або проведення іншої відповідної діяльності, безпеку повітряного руху забезпечують фіксованим або мобільним резервуванням повітряного простору відповідно до вимог АПУ «Правила використання повітряного простору України».</p> <p>Резервування такого повітряного простору здійснюється за результатами координації між користувачем та Украероцентром, відповідним центром ОрПР (органом ОПР) відповідно до положень АПУ «Правила використання повітряного простору України», глав 17 та 18 розділу II АПУ «Обслуговування повітряного руху» та виконують заздалегідь у терміни, що дозволять своєчасно оприлюднити аеронавігаційну інформацію щодо таких польотів.</p>	<p>Польоти значних (нестандартних) груп ПС або інша відповідна діяльність державної авіації з використання повітряного простору, забезпечуються фіксованим або мобільним резервуванням повітряного простору відповідно до вимог АПУ «Правила використання повітряного простору України».</p> <p>Резервування такого повітряного простору здійснюється за результатами координації між користувачем та Украероцентром, відповідним центром ОрПР (органом ОПР) відповідно до положень АПУ «Правила використання повітряного простору України», глав 17 та 18 розділу II АПУ «Обслуговування повітряного руху» та виконується заздалегідь у терміни, що дозволять своєчасно оприлюднити аеронавігаційну інформацію щодо таких польотів відповідно до Додатку 15 до Чиказької конвенції.</p>	Частково враховано.